

Актуальність формування та підвищення професійної компетенції експертних кадрів

Ірина Сівчук

кандидат економічних наук, старший судовий експерт сектору товарознавчих досліджень відділу товарознавчих, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності, Тернопільський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Тернопіль, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9087-2181>, e-mail: sivchukira@gmail.com

Обґрунтовано актуальність забезпечення судово-експертної діяльності якісними експертними кадрами. Розглянуто професійну компетенцію крізь призму загально-прийнятих характеристик: універсальну, професійну та спеціальну. Зазначено, що для формування компетенції необхідні безперервні внутрішні та зовнішні ресурси, що забезпечують умови для особистісного та професійного розвитку судових експертів, виконання покладених на них обов'язків, завдань та мети в судово-експертній діяльності.

Ключові слова: *судова експертиза; судовий експерт; професійна компетенція; професійний ріст; система мотивації.*

The Relevance of Formation and Improvement of Professional Competence of Expert Staff

Iryna Sivchuk

The article presents the relevance of providing high-quality expert personnel in forensic expert activity. Professional competence is considered in the light of generally accepted ones: universal, professional and special. It is noted that the formation of the competence of forensic experts requires uninterrupted internal and external resources that provide conditions for personal and professional development, the fulfillment of the duties, tasks and goals assigned to them in forensic expert activities.

Keywords: *forensic examination; forensic expert; professional competence; professional growth; motivation system.*

Коли ми говоримо про актуальність судової експертизи в умовах сьогодення, то йдеться не лише про проведення дослідження на основі спеціальних знань, але й про якісні експертні кадри, які здатні професійно вирішувати поставлені питання, працювати в непростих умовах та швидко реагувати на зміни.

Реформування судової системи в Україні потребує працівників, які мають спеціальні знання, характеризуються високим рівнем професіоналіз-

му та мають відповідну кваліфікацію в певній галузі. Тому підготовка професійно компетентних судових експертів має бути першочерговим завданням у судово-експертній діяльності. Запровадження стратегій та реформ, спрямованих на підвищення професіоналізму та рівня компетенції судових експертів, сприятиме збільшенню якісного кадрового потенціалу.

Рівень професійної компетенції судового експерта насамперед

визначається його освітньо-кваліфікаційним рівнем, досвідом роботи на посаді та рівнем спеціальних знань (відповідно до експертної спеціальності), умінь та навичок.

Професійну компетенцію судових експертів розглядають крізь призму загальноприйнятих характеристик: універсальну, професійну та спеціальну [1].

Універсальна компетенція — це сукупність первинних знань, умінь та навичок (містить особистісний розвиток, комунікацію, навчання та адаптацію в професійній діяльності, ефективне виконання завдань і досягнення мети).

Професійна компетенція відображає приналежність до певної професійної групи та формується поступово в процесі діяльності (характеризується раціональністю користування часом та ресурсами, навичками самоконтролю та самооцінки, професійними якостями, умінням вирішувати конфліктні ситуації тощо).

Спеціальна компетенція — це вузькопрофільна компетенція, до якої належать знання, уміння, навички, які дають змогу успішно виконувати конкретні завдання. Спеціальна компетенція судового експерта має базуватись на принципах судової експертизи, а саме: законності, незалежності, об'єктивності та повноти досліджень.

Для формування професійної компетенції судових експертів необхідні безперебійні внутрішні та зовнішні ресурси, що забезпечують умови для особистісного та професійного розвитку, виконання покладених на них обов'язків, розв'язання завдань та

досягнення мети в судово-експертній діяльності. До них належать:

- система мотивації (комплекс заходів, спрямованих на стимулювання працівників). Це матеріальні (бонуси, премії, надбавки за певні досягнення, соціальні пакети тощо), і нематеріальні методи (комфортні умови праці, інформування колективу про спільні досягнення, похвала, прозорість в обговоренні та прийнятті рішень, створення позитивної атмосфери). Нематеріальні методи сприяють збільшенню продуктивності праці, підвищують лояльність, зменшують плинність кадрів та сприяють розвитку корпоративної культури;
- професійне зростання та інтегрованість навчання (кар'єрне зростання та навчання, підвищення кваліфікації, проведення тренінгів та стажувань, участь у конференціях, вебінарах, семінарах, наукових розробленнях);
- гнучкість та адаптація (застосування науково-методичного забезпечення та інноваційних підходів, обмін досвідом у сфері застосування сучасних інформаційних технологій, обмін досвідом та підвищення кваліфікації в експертних установах інших країн, користування іноземними науково-методичними матеріалами, які пройшли апробацію та впроваджені в міжнародну судово-експертну практику);

- інтеграція цифрових технологій (запровадження системи оцінювання особистих досягнень та контролю професійного розвитку судових експертів).
- кваліфікацією. Кваліфікація судового експерта — це сукупність компетентностей (знань, умінь та навичок), необхідних для проведення судової експертизи за відповідною експертною спеціальністю, яка присвоюється шляхом атестації судового експерта [2].

Також професійна компетенція судового експерта тісно пов'язана з його

Перелік джерел посилання

1. Болюбаш Н. М. Формування професійної компетентності державних службовців у вищих навчальних закладах. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія : Державне управління.* 2012. Т. 194. Вип. 182. С. 31—35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2012_194_182_7 (дата звернення: 11.09.2025).
2. Сімакова-Єфремян Е. Б. Деякі проблемні питання застосування нових норм з питань призначення та проведення судової експертизи. *Вісник Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз.* 2018. Вип. 3. С. 114—119. URL: <http://ondise.od.ua/DOC/vipusk3/VisnykONDISE320182.pdf> (дата звернення: 11.09.2025).